

"Pride and Prejudice"

- Jane Austen, hendes samtid og samtidens kvinder.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	1
2. Jane Austens tid	2
2.1 Den industrielle revolution.....	2
2.2 Samfundsklasserne og kvinderne	3
3. Analyse af ”Pride and Prejudice”	6
3.1 Introduktion til ”Pride and Prejudice”	6
3.2 Karakteristik af udvalgte personer	8
3.2.1 Elizabeth Bennet	8
3.2.2 Mr. Darcy.....	9
3.2.3 Jane og Mr. Bingley.....	10
3.2.4 Kitty og Lydia Bennet	10
3.2.5 Mr. og Mrs. Bennet.....	11
3.3 Tema og titel.....	12
4. Diskussion og vurdering	13
4.1 Diskussion af romanens virkelighedstroværdighed	13
4.2 Jane Austens hensigt og budskab	14
4.3 Vurdering af datidens modtagelse og nutidens popularitet	15
5. Konklusion.....	17
6. Litteraturliste.....	19

1. Indledning

Den 16. december 1775 kom Jane Austen til verden. Hun var den næst yngste i en søskende flok på otte bestående af to piger og seks drenge, og familien hørte til den øverste del af middelklassen, idet hendes far var præst. Faren spillede en væsentlig rolle i Jane Austens liv, for han sørgede ikke blot for at hans børn - piger såvel som drenge - fik en grad af uddannelse og blev mere eller mindre lærde, men sammen med resten af familien støttede han op om Jane Austens skriverier. Jane Austen skrev således i en tidlig alder komedier, vers og andre litterære fremstillinger, og i årene 1811 til 1818 lykkedes det hende at få udgivet, hvad der i dag må siges at være hendes seks hovedværker. En af disse romaner er "Pride and Prejudice", som skulle vise sig at blive en af Austens mest populære værker.

Men hvordan var denne foranderlige verden, som Jane Austen oplevede, egentlig? Hvordan var situationen økonomisk, socialt og mellem kønnene? Kan man betragte romanen som værende et realistisk billede på datidens England? – Og i hvor høj grad? Havde Jane Austen en hensigt med ”Pride and Prejudice”? – og hvilken? Hvordan blev bogen modtaget af samtiden? Og hvorfor bliver den til stadighed flittigt læst over hele verden den dag i dag?

I min opgave vil jeg tage fat i og forsøge at besvare alle disse spørgsmål. Først vil jeg undersøge og belyse den historiske periode, hvori Jane Austen levede og udgav sine bøger. Jeg vil i min redegørelse særligt beskrive den sociale struktur, kvindernes position og deres vilkår, da kvindeskikkelserne i romanen spiller en central rolle. Næst vil jeg analysere og fortolke "Pride and Prejudice". Her vil jeg fokusere på nogle af personerne – som jeg har udvalgt på baggrund af deres rolle i romanen – og miljøet, samt titlen og de temaer bogen tager op. På baggrund af min redegørelse for samtiden og min analyse af ”Pride and Prejudice” vil jeg forsøge at besvare mine ovenfor stillede spørgsmål startende med at diskutere, om kvindeskikkelserne i romanen giver et realistisk billede på kvindernes situation dengang. Herefter vil jeg se på udtalelser fra forskellige personer, som levede dengang, og vurdere mulige årsager til, hvorfor "Pride and Prejudice" er så populær i dag. Afslutningsvis vil jeg se på, hvad hendes hensigt kan have været, og hvilke budskaber bogen sender.

2. Jane Austens tid

2.1 Den industrielle revolution

Når man taler om 1800-tallet, kan man ikke undgå at komme ind på den industrielle revolution, idet den spillede en central rolle for samfundets facetter. Derved bliver den også vigtig for forståelsen af situationen, som Jane Austen og hendes samtid stod i. Hvis man kaster et blik på nogle mere eller mindre almene træk ved en industriel revolution, vil man hurtigt se, at en sådan skaber gennemgribende ændringer i et samfund. Blandt ændringerne kan nævnes en omformning af den økonomiske aktivitet således, at denne bliver en produktion for et nationalt eller internationalt marked frem for at foregå på et mere landsbymæssigt eller familiært niveau. I den forbindelse vil der ske ændringer i landbruget såvel som i bybilledet, der vil opstå nye krav til handlen og produktionsformen og nye samfundsklasser og –normer vil opstå. Alt dette var også tilfældet i England. Det skal dog påpeges, at der til stadighed er en diskussion om, hvorledes årsagskæden for den industrielle revolution i England bør opstilles, og hvorvidt dette overhovedet er muligt¹. Dog kan man generelt sige, at der er tale om et gensidigt samspil mellem økonomiske, politiske og demografiske faktorer².

På trods af en usikkerhed, grundet mangelfulde folketællinger indtil 1800-tallet, har man kunnet påvise en stigning i folketallet siden midten af 1700-tallet. Denne vækst i befolkningen kan forklares gennem de færre epidemier og pestens forsvinden, hvilket muligvis skyldes en forbedring af den hygiejniske standard, samt gennem væsentligt bedre ernæringsbetingelserne og det faktum, at man samtidig opdagede og begyndte at foretage vaccinationer. Sammen leder disse faktorer til en overskudsbefolkning, hvilket skal vise sig at være en ret væsentligt for udviklingen³.

På landbrugsfronten oplevede befolkningen dels en omorganisering samt en kommercialisering og markedsorientering, og dels tekniske forbedringer. Førstnævnte bestod i en udvikling fra landsbyfællesskab og fæstebønder til individuelle selvejere. Netop denne øgede grad af individualitet åbnede op til muligheden for at forsøge sig ad med nye afgrøder og nye metoder og derved udvikle de tekniske forbedringer. For eksempel brød man med landsbyfællesskabernes faste rotation mellem bestemte afgrøder og braklægning. I stedet afprøvede man nye sorter som roer og kløver, og man fandt ud af at undgå at være nødt til at ligge markerne brak. Det gav sig afkast i et

---

¹ Jensen, Erik (1982): spalte 1-5

² Blom, Ida (1992): s. 595

³ Syskind, Casper (1988): s. 13.

større høstudbytte, som bevirkede en positivt selvforstærkende proces, idet der var mere foder til husdyrene som kunne yde mere gødning, som igen ydede til fordel for udbyttet af høsten. Som nævnt skete der i samme periode også en markedsorientering forstået således, at man satte større fokus på investeringer, omkostninger og afsætningsmuligheder end hidtil, hvor man havde bestræbt sig på at være selvforsynende⁴.

Inden for handel var der under den industrielle revolution tale om en merkantilistisk stræben. Den voksende befolkning og den ekspanderende udenrigshandel genererede en øget efterspørgsel, som lagde et større pres på produktionen, hvilket inspirerede til og muliggjorde afprøvning af nye produktionsmetoder. Der var tale om en enorm handelsaktivitet med kolonierne, Østersøen, Afrika, Amerika og Asien. Råstoffer blev sejlet til England, hvor de blev bearbejdet og solgt videre. Derved blev England tilført store mængder kapital og en del nye varer. Dette faktum i sammenspil med den øgede effektivitet på landet og overskudsbefolkningen ledte til en urbanisering, idet arbejdskraften vandrede fra land til by⁵. Udvidelsen af byerne gav anledning til en større indenrigshandel, som stillede krav til kommunikationen og infrastrukturen. Den tilførte kapital blev således investeret i både nye teknologiske opfindelser⁶ og vej- og kanalbyggeri⁷.

De nye varer betød nye markeder, men også at industrien blev sat overfor krav om en hurtigere og mere effektiv produktion. Det betød, at den hidtil håndværksmæssige produktion, med det formål at være selvforsynende, ikke længere var holdbar: det gik simpelthen for langsomt, og afkastet var for småt⁸. Denne situation affødte oprettelsen af fabrikker og indførelsen af en ny teknik: "samlebåndsteknikken"⁹. Gennem specialisering i arbejdet og omorganisering af processen ved bearbejdning og fremstilling af varer var grundlaget for et effektivt fabrikssystem lagt¹⁰.

2.2 Samfundsklasserne og kvinderne

Med udviklingen på landet og befolkningsvæksten stod England pludselig med en hel del fri arbejdskraft, og med fabrikssystemet fik en del af disse arbejdsløse et sted at sælge deres arbejdskraft. Herved blev middelklassen delt, og der opstod en ny samfundsgruppe: arbejderklassen. Denne nye klasse bestod af fabriksarbejdere, som stod i stor kontrast og modstrid til

---

⁴ Ditlevsen, Peter (1980): s. 51-52 og Jensen, Erik (1982): spalte 14-15.

⁵ Ditlevsen, Peter (1980): tabel 4.1.1 s. 107

⁶ F.eks.: dampmaskinen, mekanisering af maskiner i tekstilindustrien.

⁷ Jensen, Erik: spalte 25, 27-28, 30-31 og Ditlevsen, Peter (1980): s. 65

⁸ Syskind, Casper (1988): s. 12.

⁹ F.eks. Adam Smiths skildring af fremstillingen af knappenåle (se Jensen, Erik (1982): spalte 218-219).

¹⁰ Ditlevsen, Peter (1980): s. 72

fabriksherrerne. Mens sidstnævnte ejede fabrikkerne og så til at produktionen foregik som ønsket og med det formål at generere profit og økonomisk overskud, så skete dette på bekostning af fabriksarbejderne. Fabriksherrerne havde interesse i, at lønningerne var så lave som muligt og at maskinerne blev udnyttet optimalt. De lave lønninger betød, at en stor del af fabriksarbejderne levede omkring sultegrænsen, og for at få det maksimale ud af maskinerne var arbejdsdagene utroligt lange og præget af tilsidesættelse af egne behov for at følge maskinernes rytme og de strenge regler. Derudover var arbejdspladsernes forhold og klima dårlige og sundhedsskadelige¹¹, og vilkårene i byerne generelt var også utrolig ringe og sundhedsfarlige. Her var ingen kloakering, vandforsyning eller renoeringsvæsen. De sanitære forhold var usle og gaderne manglede belægning. Disse uhumske og uhygiejniske forhold – på og udenfor arbejdspladsen – gav sig udslag i, at byerne ofte rammes af kolera- og tyfusedidemier, på grund af forurenede drikkevand, som mundede ud i en højere dødelighed i byerne end på landet¹². Som sagt, havde arbejderne ofte svært ved at holde sig over sultegrænsen alene på mandens indkomst, og kvinden - og til tider også børnene - måtte hjælpe til ved at træde til på arbejdsmarkedet. Ansættelsen af kvinder og børn var dog en af måderne hvorpå fabriksherrerne kunne holde lønudgiften nede, fordi kvinder og børn ikke skulle have lige så meget i løn som mændene. Det stred imidlertid imod normerne for familielivet og moderskabet, at kvinden skulle være på arbejdsmarkedet, for når både mor og far tilbragte 12-13 timer på arbejde udenfor hjemmet, hvad skulle børnene så gøre? Dette spørgsmål førte i 1802 til vedtagelsen af en arbejderbeskyttelseslovgivning for kvinder og børn. Følgerne blev noget tvetydige, for selvom kvinder og børns arbejdsdage blev kortere, og børnene kunne komme i skole, så påvirkede det også holdningen til kvinder og arbejde således, at modstanden blev skærpet. Ydermere bidrog det til polariseringen mellem kønnene, at kvinderne behøvede beskyttelse fra mændene. En konsekvens blev da at der opstod et krav om, at mændene skulle have en løn så de kunne forsørge en familie¹³. Status for arbejdsmarkedet og arbejderklassens kvinder dengang var således, at det ikke var unormalt, at de arbejdede indtil de blev gift - muligvis også et stykke tid efter ægteskabets indgåelse - hvorefter de trak sig tilbage til hjemmet for at stå for huslige pligter. Modstanden til deres ansættelse i industrien betød, at kun et mindretal af kvinder - og mest af alt unge og ugifte - var at finde på fabrikkerne, mens flertallet af kvinder i arbejde havde jobs som tjenestepiger, sypiger eller vaskekoner for den øvre del af middelklassen og overklassen¹⁴. Endnu et mindretal blev prostituerede.

---

¹¹ Blom, Ida (1992): s. 596-598, 600 og Ditlevsen, Peter (1980): s. 133.

¹² Ditlevsen, Peter (1980): s. 135 og Syskind, Casper (1988): s. 15

¹³ Blom, Ida (1992): s. 604.

¹⁴ Blom, Ida (1992): s. 602, 609

Overklassens – og til dels også middelklassens – situation så noget anderledes ud¹⁵. Mændenes arbejde var ikke nær så fysisk opslidende, men de havde dog stadig opgaven som forsørger. Dertil kom ansvaret for økonomien og investeringer, kontrollen med de ledende tjenestefolk, håndteringen af forbedringer – huslige såvel som udendørs – og hjælpen med uddannelsen af sønnerne. Kvindernes pligter bestod i at administrere hjemmet. Her skulle de holde styr på de resterende tjenestefolk, sørge for alt der angik mad og boligindretning, tage sig af børnene og en del af dannelsen af dem, samt pleje de lokale sociale relationer ved at tage på regelmæssige besøg. Herudover var selskabslivet også et vigtigt element i overklassens liv, og de bestod af baller med dans og middage. En ung kvinde blev som regel en del af selskabslivet i en alder af 17 år, hvor hun også vurderedes gifteklar¹⁶. Hvorvidt en familie tilhørte over- eller middelklassen, og hvor højt i hierarkiet en familie rangerede afhang af ejendommen, indkomsten og arven, samt antal tjenestefolk og deres køn og graden af politisk indflydelse¹⁷.

Uddannelse var på denne tid, ligesom arbejdet, delt ud på kønnene. Der var ikke noget centralstyret skolesystem som i dag. I stedet var skolerne lokale og som regel styret af kirken. Børn fra overklassen fulgte dog ikke undervisningen her, men blev i stedet undervist hjemme af deres forældre, en guvernante, en tutor eller lærere udefra. Det skete også, at de blev sendt på kostskole eller gik på en af de få "grammar" skoler. Hovedsageligt var det drengene som uddannede sig, for pigerne skulle jo ikke, som drengene, ud på arbejdsmarkedet når de blev ældre. Til gengæld skulle de gerne tilegne sig praktiske og kunstneriske evner, såsom at kunne sy, spille musik, tegne, male og danse¹⁸. Generelt var formålet med kvindens uddannelse at "tiltrække en mand" og øge hendes ægteskabskyndighed, så hun blev et godt parti – eller i det mindste fremstod sådan. Om en kvinde var et godt parti afhang dels af hendes ophav og medgiften, dels af hendes velopdragenhed¹⁹.

I og med at kvinderne stod mere eller mindre uden for arbejdsmarkedet, havde de kun mulighed for at stå sikkert økonomisk gennem ægteskab. Alternativet til ægteskabet var nemlig at arve eller at leve med familien resten af livet. Desværre var arven som regel tilskrevet den ældste søn eller nærmeste mandlige slægtning, og kvinderne havde i realiteten kun ægteskabet som mulighed. Som ugifte havde de rettighederne over deres ejendele og arvemateriale, men idet de blev gift ville ejerskabet eller råderetten blive overdraget til manden²⁰. Det betød også, at hvis ægteskabet ikke

---

¹⁵ Overklassen bestod af herremænd, godsejere, baroner/baronetter, etc. Middelklassen var en blandet skare af alt fra præster, advokater og handelsmænd til lærere og mindre forretningsejere.

¹⁶ Marks, Tracy (2007)

¹⁷ Marks, Tracy (2007)

¹⁸ Faye, le Dierdre (2002): s. 87-88

¹⁹ Marks, Tracy (2007)

²⁰ Nielsen, Jonna Wennerstrøm (2001): s. 16-17

holdt, ville kvinden være efterladt uden nogen ejendele. Undtagelsen var, at hvis manden døde, ville kvinden have loven på sin side, og hun ville kunne gøre krav på det hun bidrog med ved indgåelsen af ægteskabet. Grundlaget for denne tankegang hang sammen med tanken om, at hvis mand og kone er én for Gud, så er de det også i loven, og denne ene blev repræsenteret gennem manden. Men konsekvenserne af lovgivningen var ikke blot en ulighed mellem kønnene inden for ægteskabet, men også overfor retsvæsenet. Det vil sige, at hun ikke kunne indgå i en retssag eller en anden sag hvor loven havde noget at skulle sige uden mandens tilstedeværelse og deltagelse. I de tilfælde hvor der blev lavet en aftale i ægtepagten om, at kvinden skulle have lommepenge, ville hun have råderetten over det beløb og kunne bruge dem, som hun ønskede²¹.

I forbindelse med kvindernes vilkår, rettigheder og livsform, bør kvindesagsforkæmperen Mary Wollstonecraft nævnes. Hendes begivenhedsrige liv, med to børn udenfor ægteskab med to forskellige mænd, et selvmordsforsøg og udgivelsen af ”*A Vindication of the Rights of Women*”, satte hun fokus på kvinderne og skabte hun debat både i og udenfor England²².

Vi befinder os altså i en tid med overskud mht. to væsentlige aspekter: økonomi og arbejdskraft. Samtidig sker der en udvikling i retningen af nytænkning og effektivisering på landet såvel som i byerne, og frem vokser industrien. Indenfor handlen får man kendskab til nye varer, og der opstår nye livsformer. Men gennem alle forandringerne sidder kvinderne mere eller mindre på sidelinjen. De tjente ikke penge, for det var ikke velanset for kvinder at arbejde. Det betød, at deres fremtidsudsigter var meget begrænsede, og for flertallet var den eneste mulighed ægteskabet. Et ægteskab dengang var således mere praktisk end følelsesmæssigt, og det ikke just til kvindens fordel.

3. Analyse af ”Pride and Prejudice”

3.1 Introduktion til ”Pride and Prejudice”

”Pride and Prejudice” blev udgivet i 1813, og var den anden bog Jane Austen fik udgivet, selvom hun allerede skrev den mellem 1796 og 1797. Ved første øjekast vil man umiddelbart sige, at den er et ægte kærlighedsdrama. Men ironien og den muntre tone i sproget – hvilket er karakteristisk for Jane Austens skrivestil – og den lykkelige slutning gør det til en komedie. Der kan desuden argumenteres for at ”Pride and Prejudice” er social realisme. Handlingen, som er skrevet i datid,

---

²¹ Brinjikji, Hiam + Nielsen, Jonna Wennerstrøm (2001): s. 17

²² Liversage, Toni (2009): s. 21-26

udspiller sig på Englands landlige kanter, og tidsmæssigt spænder historien over 15 måneder fra efteråret ét år til julen det følgende²³. Den er fortalt med en alvidende fortæller set fra Elizabeths synsvinkel. Fortælleren sorterer i informationerne, som læseren bliver givet for at opbygge en spænding²⁴, og kommenterer gennem personerne på handlingen og personerne. Historien skrider kronologisk frem og følger mere eller mindre berettermodellen. Anslaget er det første kapitel, hvor Mrs. Bennet fortæller Mr. Bennet om den nye tilflytter. Hendes motiv og plan – som også er hovedkonflikten – er tydelig: hun har fem døtre, som hun ønsker at se gift snarest. Fra kap. 2-7 introduceres de vigtigste personer. Læseren møder Bennet-søstre – fra ældst til yngst: Jane, Elizabeth, Mary, Catherine og Lydia – han præsenteres for Mr. Bingley og Mr. Darcy ved et selskab, og introduceres til familien Lucas. Derudover antydes der yderligere en sideløbende konflikt med de yngste søstre og officererne i nabobyen. Præsentationen foregår ikke eksplicit eller direkte, og karaktererne bliver gennem hele bogen uddybet idet læseren lærer personerne at kende gennem deres handlinger, udtalelser og tanker. Herefter følger uddybningen, som også fungerer som konfliktoptrapning af hovedkonflikten, idet relationerne mellem personerne uddybes og der tilføjes flere til galleriet. Vi ser således Mr. Bingley og Janes gensidige interesse for hinanden, og det noget bratte ophør i relationen, de modstridende følelser mellem Mr. Darcy og Elizabeth samt ændringerne i disse følelser. Denne uddybning munder ud i point of no return, da Elizabeth i kap. 35 læser brevet fra Mr. Darcy efter at han har friet til hende. Her går det op for Mr. Darcy, hvordan andre opfatter ham, og hvad andres førstehåndsindtryk af ham er, mens Elizabeth ser, hvor forkerte hendes fordomme om Mr. Darcy har været. Det antydes også, at det måske ikke ser så håbløst ud med Mr. Bingley og Jane alligevel. Spændingen opbygges herefter yderligere indtil klimaks, hvor de to par endelig forloves og konflikten i stedet afløses af ægteskab.

Rent geografisk finder handlingen sted i både Hertfordshire, Derbyshire og Kent. Her bevæger personerne sig rundt mellem diverse gårde og godser, som Longbourn, Netherfield og Lucas Lodge, og større ejendomme, som Rosings og Pemberley. Disse steder og omgivelserne fortæller læseren, at personerne befinder sig i de højere sociale kredse. Trækker man på viden om datidens overklasse og deres forhold, vil man også se, at forholdene stemmer overens med karakterernes forhold i ”Pride and Prejudice”. For det første ses det, at ingen af kvinderne har erhverv uden for hjemmet, og samtlige familier har tjenestefolk. For det andet spiller selskabslivet en yderst central rolle, og som

---

²³ Faye, Dierdre Le (2002): s. 178

²⁴ F.eks. kap. 32: Undren over hvorfor Mr. Darcy besøger Mr. Collins, Charlotte og Elizabeth så ofte når han alligevel bare sidder der.

en tredje faktor er Lady Cathrine de Bourghs titel afgørende i udelukkelsen af arbejderklassen og bekræftelsen af overklassen og den øvre middelklasse som miljø.

3.2 Karakteristik af udvalgte personer

3.2.1 Elizabeth Bennet

Elizabeth Bennet er romanens hovedperson, og det er også hovedsageligt gennem hendes øjne, at læseren møder de andre karaktere. Af samme årsag er hun den mest menneskelige karakter, idet de andre fremstår som værende ensidige: enten fornuftige eller uintelligente. Elizabeth er 20 år og den næstældste af de fem søstre. Om hendes udseende står der, at hun har mørke øjne²⁵ og at hun er attraktiv, men ikke nær så smuk som Jane²⁶. Til gengæld er Elizabeth den mest intelligente og kvikke af søstrene²⁷. Balancen mellem disse kvaliteter samt hendes vittige personlighed, femininitet og omsorgsfuldhed²⁸ betyder, at hun er en favorit hos sin far, og helt tydeligt har et mere knyttet til ham²⁹. I modsætning til dette far-datter-forhold er Elizabeth og Mrs. Bennets forhold. Elizabeth er den af Mr. Bennets døtre, som hun holder mindst af³⁰, og Elizabeth finder hendes mor yderst pinlig, både på egne vegne og på Mrs. Bennets vegne: *"Nothing that she could say, however, had any influence. Her mother would talk of her views in the same intelligible tone. Elizabeth blushed and blushed again with shame and vexation."*³¹. Elizabeth udviser i høj grad, at hun besidder både selvstændighed og dømmekraft, og læseren får det indtryk af hende, at hun har styr på sine principper. Det ses, da hun siger nej til Mr. Collins frieri: hun vil giftes med den rette, og ikke bare den første, som ville være en god 'handel', for der er ingen der skal presse hende til at gifte sig. Elizabeth besidder også et relativt stort mod, som både hendes evne til at sige fra og hendes til tider meget ærlige svar kræver³². Men, som alle ikke-fiktive personer, har Elizabeth også sine fejl. Godt nok har hun dømmekraft, men denne er til tider en anelse for hurtig, hård og unuanceret. Undervejs gennem romanen indfinder der sig tre fejlbedømmelser: Charlotte Lucas³³, Mr. Wickham³⁴ og Mr. Darcy. Sidstnævnte er her den klart vigtigste. Dels er omdrejningspunktet for romanen, og dels

---

²⁵ Kap. 6, s. 247

²⁶ Kap. 1, s. 236, Kap. 6, s. 247

²⁷ Kap. 1, s. 236, l. 19-21

²⁸ F. eks.: Hun går gennem mudder hele vejen fra Longbourn til Netherfield da Jane bliver syg.

²⁹ Kap. 1, s. 236 + 27, s 327

³⁰ Kap. 18, s. 298

³¹ Kap. 18, s. 296

³² Kap. 29, s. 335

³³ Elizabeth overraskes da Charlotte siger ja til at gifte sig med Mr. Collins og har fejlforstået sin venindes indstilling til ægteskab.

³⁴ Elizabeth finder ham venlig, charmerende og troværdig fra første møde, men må senere erkende at det ikke er tilfældet.

bliver den årsag til en gennemgribende forandring af Elizabeth. Hendes fordømmelse af Mr. Darcy baserer sig på det førstehåndsindtryk, han gav hende til det første bal, hvor han optræder stolt og arrogant. Hun har sat ham i bås og ser ikke, hvordan hun i virkeligheden ikke giver ham en helt fair chance. Hendes fordomme om ham forstærkes ved mødet og samtalen med Mr. Wickham, men Elizabeth må bittert erfare, at hun ikke har været åbent sindet nok til at se situationen fra andre sider end den første og umiddelbare. I brevet Mr. Darcy skriver til Elizabeth, hvori han forklarer hvorledes sagen med Mr. Wickham i virkeligheden forløb, får Elizabeth øjnene op for en anden side af den mand hun ellers hidtil kun havde tænkt ilde om. Og ligeledes da han redder Lydia - og resten af familien Bennet - fra skammen ved, at Lydia stikker af med Mr. Wickham, kan hun ikke undgå at føle taknemmelighed overfor ham og se noget positivt i hans karakter. Sidst men ikke mindst trodser han også sin tantes modvilje overfor et ægteskab mellem ham og Elizabeth og beviser derved, at social status, prestige og penge ikke er alt for ham.

3.2.2 Mr. Darcy

Mr. Darcy – eller Fitzwilliam Darcy – er den velhavende ejer af det store gods Pemberley og kommer fra en gammel, veletableret slægt. Med andre ord hører han til overklassen, og han har en høj social status. Denne baggrund kombineret med, at han ved første møde med Elizabeth er afvisende får ham til at fremstå arrogant, utilnærmelig og snobbet. Da Mr. Wickham – en tidligere nær barndomsven til Mr. Darcy og hans far – tilmed fortæller, at Mr. Darcy fratog ham den del af arven fra den afdøde Mr. Darcy samt et jobtilbud som, ifølge ham selv, skulle være tilfaldet ham, bliver Elizabeths modvilje og antipati mod Mr. Darcy blot endnu større. Gennem hele romanen er det karakteristisk for Mr. Darcy, at han ikke er særlig snaksaglig men holder sig meget for sig selv og uden at tage initiativ til samtale³⁵. Denne væremåde gør intet godt for hans omdømme, idet folk tror, at det er, fordi han ikke vil nedlade sig til deres niveau, og de tolker det som udtryk for, at han ser sig selv som overlegen. Alt i alt giver han ikke det bedste førstehåndsindtryk og har derfor heller ikke det bedste omdømme. Og det viser sig, at der da også er noget om det, for da han frier til Elizabeth, ligger han mindst lige så meget vægt på hendes underordnede status, og hvor 'uegnet' hun egentlig er i forhold til ham, som på hendes skønhed, personlighed og hans kærlighed til hende. Ydermere vidner hans forbavselse ved hendes afvisning også om, at han højst sandsynligt har set situationen som værende heldig for hende, og han havde måske endda forventet, at hun ville være taknemmelig³⁶. Men det bliver der vendt rundt på. I brevet til Elizabeth ser hun og læseren en anden side af Mr. Darcy, ligesom da han redder Lydia – og resten af familien Bennet – fra skammen ved

---

³⁵ Kap. 32, s. 345

³⁶ Kap. 34, s. 351

at Lydia stikker af med Mr. Wickham. Det viser sig, at Mr. Darcy tog al Elizabeths kritik til sig og at han har søgt at forbedre sig³⁷.

3.2.3 Jane og Mr. Bingley

Mr. Bingley – eller Charles Bingley – har stor betydning for historien, på trods af at læseren ikke ved særlig meget om ham. Det eneste der oplyses er, at han ser godt ud og er både charmerende og venlig. Derudover tilhører han overklassen på trods af, at han gennem størstedelen af romanen ikke er jordejer, men fordi han har arvet en hel del penge. Gennem hans handlinger får læseren den opfattelse, at han enten ikke stoler på sig selv og sin dømmekraft eller er nem at overbevise og overtale – ifølge Mr. Darcy er det førstnævnte der er tilfældet – men det kunne lige så vel være en kombination. I hvert fald kræver det ikke meget af Mr. Darcy og Bingley-søstre, at få Mr. Bingley til at tro, at Jane ikke har varme følelser for ham, og modsat behøver Mr. Darcy ikke gøre eller sige meget for, at overbevise ham om, at de havde fejlbedømt situationen og at Jane højst sandsynligt føler for ham, som han føler for hende.

Jane Bennet er den ældste og siges at være den smukkeste af Bennet-pigerne. Hun er sød, kærlig og godtroende og tænker altid det bedste om alle. Således giver hun altid enhver person fordel ved tvivlen. Som eksempel kan nævnes, da Elizabeth beretter, hvad Mr. Wickham har fortalt om Mr. Darcy. Her kan hun ikke tro det og mener der må være sket en misforståelse. Det betyder også, at hun kommer til at stå i kontrast til Elizabeth, når det kommer til fordomsfuldhed og naivitet, og de to søstre fremhæver derved hinandens karaktertræk. Med hendes personlighed og opførsel gennem romanen fremstår hun som en karikatur af samtidens forestilling om den ideelle kvinde.

3.2.4 Kitty og Lydia Bennet

I kontrast til det kvindeideal Jane repræsenterer, står helt tydeligt Lydia og Kitty Bennet, som er henholdsvis femte og fjerde Bennet-datter. Begge – dog specielt Lydia – er Mrs. Bennets yndling og den af døtrene som minder mest om deres mor både hvad angår intellekt og situationsfornemmelse. De er fjollede og useriøse – grænsende til det indholdsløse – piger med mod og selvtillid – måske mere end hvad godt er³⁸ – som har travlt med at jage officererne i nabobyen. På trods af, at de to piger udgør den samme rolle langt ind i romanen, så adskiller de sig også på væsentlige punkter. Selvom Kitty er to år ældre end Lydia, besidder hun ikke særlig meget

---

³⁷ Kap. 58, s. 459

³⁸ Kap. 9, s. 261

selvstændighed og er let påvirkelig. Dette ses da Lydia ikke længere er til stede, og Kitty forbedrer sig under Jane og Elizabeths indflydelse³⁹.

3.2.5 Mr. og Mrs. Bennet

Mr. Bennet hører til den lavere del af den adelige overklasse og er arving og ejer af ejendommen i Longbourn, mens Mrs. Bennet kommer fra middelklassen. Allerede denne information vidner om et skævt forhold, og hvad deres personligheder angår, er der også store forskelle. Mrs. Bennet er en simpel og overfladisk karakter, som har travlt med at dømme andre uden tanke på, hvordan andre ser hende. Derudover udviser hun i flere situationer en selvcentreret tankegang⁴⁰. Det kendskab, som læseren opnår, om baggrunden for deres ægteskab, danner basis for at sympatisere med Mr. Bennet. Han er en humoristisk og intelligent mand, som i sine unge dage var betaget af Mrs. Bennets ungdom, skønhed og gode humor, og derfor overså alle de småting ved hende, som senere skulle vise sig at irritere ham. Han beskrives som den overbærende ægtemand, som tager konsekvensen af hans valg af hustru: *”But Mr. Bennet was not of a disposition to seek comfort for the disappointment which his own imprudence had brought on [...]”*³⁷. Heldigvis for Mr. Bennet har han sin humor, og da han udmærket er klar over de store forskelle mellem ham og hans kone, får han sit sjov ud af det: *”He had always intended to visit her, though to the last always assuring his wife that he should not go [...]”*⁴¹. Sympatien for Mr. Bennet nuanceres dog en anelse hen vejen, hvor læseren bliver gjort opmærksom på hans mangler. Som far er han ikke særlig nærværende, og selvom det måske ikke har været hans intention, så kommer han til at tilsidesætte sine døtre til fordel for sit eget velbefindende. Han ”gemmer” sig i biblioteket og er derfor hverken til stede til at uddanne eller opdrage sine piger. Det betyder, at Mrs. Bennet får større indflydelse på pigerne, og det kan ses. Det er ikke utænkeligt, at Mr. Bennet i starten af ægteskabet har været mere nærværende og dermed også har haft større indflydelse på de ældste piger. Det ville dels kunne forklare, hvorfor der er så relativt stor forskel på de fem piger, og dels hvorfor han har præferencer for Elizabeth og Jane.

---

³⁹ Kap. 61, s. 470

⁴⁰ F.eks.: Hun nævner flere gange at Mr. Bennet ikke tænker på hendes nerver. Hun praler med Jane og Mr. Bingley, som hun ser som værende et sikkert, kommende ægteskab. Hun er først vred over at Mr. Collins kommer på besøg, da han skal arve ejendommen, men bliver venligere da hun finder ud af at han har planer om at gifte sig med en af hendes døtre.

⁴¹ Kap. 2, s. 237

3.3 Tema og titel

Før bogen blev udgivet under titlen "Pride and Prejudice", hed den "Firstimpressions"⁴². Denne ændring skete på baggrund af, at en anden bog var blevet udgivet med samme titel. Den tidligere titel må derfor også regnes for et tema. Førstehåndsindtryk er uundgåelige og ikke noget vi kan - eller burde - forhindre os i at danne. Derfor kan man også finde dem nærmest over det hele i romanen, da der er mange mennesker, som møder hinanden for første gang. I en vurdering af de to titler kan man sige, at hvor "Firstimpression" måske passer bogen på et generelt plan, så sætter "Pride and Prejudice" fokus på Mr. Darcy og Elizabeth.

Stolthed og fordom må siges at være hovedtemaerne, og begge emner bliver da også både diskuteret af personerne flere gange gennem bogen og viklet ind i hinanden. Både stolthed og fordom har negative konnotationer, og de bliver også fremstillet således i romanen gennem konsekvenserne de får. Stoltheden fremstilles først og fremmest negativt da Elizabeths – samt andre personers – fordom om eller førstehåndsindtryk af Mr. Darcy er, at han er arrogant og føler sig overlegen, fordi han optræder stolt. Fordomsfuldhedens konsekvenser bliver fremstillet nærmest fatale, da Elizabeth indser hvor forkert hun har opført sig: hun bliver flov over sin opførsel og fortryder, at hun ikke var mere fordomsfri.

I tråd med disse temaer er omdømme eller ry også et fremtrædende tema - specielt hvad angår kvinderne. Mens Jane fremstår som et pragteksemplar på kvindelig opførsel med hendes sødme, milde væsen og velopdragenhed, står Mrs. Bennet og Lydia som modsætning ved ikke at udvise takt og tone. Bestemmende for omdømmet er også samfundsklasserne. Romanens repræsentanter for overklassen – Mr. Darcy, Bingley-familien, Lady de Bourgh – viser at de godt ved, at de er højere i hierarkiet mens repræsentanterne for middelklassen – Bennet-familien, Lucas-familien, Mr. Wickham, Mr. Collins – mere eller mindre konstant efterstræber at stige til et højere niveau. Når det er sagt, er kærlighed og ægteskab også temaer der fylder meget. Gennem Charlotte Lucas og Mr. Collins forhold beskriver hun en tilgang til ægteskabet som forretning, materielt og praktisk. Med forholdet mellem Elizabeth og Mr. Darcy, såvel som Jane og Mr. Bingley, viser hun et mere følelsesladet grundlag for et ægteskab. Sidst men ikke mindst står Lydia og Mr. Wickham som et eksempel på ægteskab med et mere flygtigt fundament⁴³, som bliver til et spørgsmål om omdømme og familiens ry. Herudover bør Mr. og Mrs. Bennets ægteskab også nævnes. Jane Austen udtrykker ikke sin holdning direkte, men hendes mening er tydelig i fremstillingerne: Lydia og Mr. Wickhams forhold fordømmes, Mr. og Mrs. Bennets ægteskab er skævt og Charlotte og Mr. Collins ægteskab

⁴² Faye, Deirdre Le (2002): s. 178

⁴³ Hermed menes årsagerne til at de stikker af sammen.

fremstilles trist og kunstigt⁴⁴.

Ser man på Mrs. Bennets bevægegrund for desperat at ønske sine døtre giftet bort, er kvindernes situation også et tema. Gennem hele romanen er hun fuldstændig fokuseret på, at få hendes døtre gift, fordi Longbourn-ejendommen står til at skulle nedarves til den nærmeste mandlige slægtning – Mr. Collins. Det betyder, når Mr. Bennet dør, vil pigerne og Mrs. Bennet stå uden forsørger.

4. Diskussion og vurdering

4.1 Diskussion af romanens virkelighedstroværdighed

Umiddelbart taler både miljø, persongalleri og handling for, at ”Pride and Prejudice” giver et realistisk billede af og indblik i kvindernes vilkår og livsform i datidens England. Som beskrevet tidligere, foregår handlingen på steder, som findes i virkeligheden, og omgivelserne stemmer overens med overklassens med tjenestefolk, godser og herregårde og ikke mindst selskabslivet med middage og dans. Ligeledes kan der relativt nemt argumenteres for, at romanens personer og deres relationer er repræsentanter for mennesker og situationer, der kunne have eksisteret dengang. Øverst i hierarkiet rangerer Mr. Darcy og Lady Cathrine de Bourgh, som symboliserer den øverste del af overklassen. Familien Bennet og familien Lucas repræsenterer de lidt lavere lag⁴⁵, og med Mr. Bingley og Mr. Gardiner er gruppen, som tjener deres penge i handlen også med. Jane optræder, som sagt, som datidens kvindeideal, mens Lydia og Mrs. Bennet står som modsætning hertil. Charlotte giver et indblik i mentaliteten og vilkårene for kvinderne angående ægteskab, og sammen med Mr. Collins og Bennet-ægteskabet giver Austen nogle gode bud på, hvordan den slags ægteskaber, som bar præg af at være af økonomisk og praktisk nødvendighed, udartede sig. Mr. Bingley og Mr. Wickham symboliserer den sociale opstigning, som industrien og handlen åbnede op for og gav anledning til at efterstræbe, hvilket de to herre gør på hver deres måde⁴⁶. I omtalen af personerne og i vurderingen af deres menneskelighed kommer man ikke udenom Elizabeth og Mr. Darcy. Begge besidder kvaliteter af både positiv og negativ karakter, og bliver derigennem mere menneskelige. De resterende karakterer fremstår til gengæld ensidige eller ”flade” og som karikaturer snarere end realistiske persontyper.

Med familien Bennet opsætter Jane Austen et meget typisk scenarie for kvindernes lovmæssige rettigheder. Læseren ser både, hvordan arveforholdene påvirker familien, og hvordan Mr. Bennet

---

⁴⁴ Kap. 22, s. 310

⁴⁵ Nedre overklasse og/eller øvre middelklasse.

⁴⁶ Mr. Bingley har arvet pengene og mangler blot at købe ejendom, mens Mr. Wickham bruger alle kneb

sidder på pengene, mens Mrs. Bennet skal spørge efter penge til f.eks. Lydias brudekjole. Det er også værd at bemærke, at Charlottes brødre alle ånder lettet op, da hun og Mr. Collins bliver forlovet⁴⁷. Dette bunder i, at hvis ikke hun var blevet gift ville hun højst sandsynligt skulle bo med og forsørges af en af brødrene og hans kommende familie, ligesom Miss Darcy gør fordi hende og Mr. Darcys forældre begge er døde⁴⁸.

Det er endvidere også værd at bemærke, at handlingen kun udspiller sig i omgivelser, som Jane Austen har haft kendskab til. Hun hørte selv til, og begik sig i, samme sociale lag som fortællingen foregår. Situationerne er taget fra et ’kvindeunivers’ forstået således, at der ikke foregår en samtale mellem to mænd uden kvindelig tilstedeværelse. Ligeledes kan Jane og Elizabeth Bennets tætte søsterskab let overføres på Jane og Casandra Austens forhold. Alt sammen skaber det en troværdighed og en tillid til, at Austen må vide hvad hun skriver om.

Men for at kunne sige at ”Pride and Prejudice” i høj grad afspejler alle kvindernes vilkår og meget forskellige livsformer, burde alle kvinder, vilkår og livsformer være til stede. Men det er ikke tilfældet, for arbejderklassen indgår ikke. Jævnfører man med redegørelsen for samtiden og sammenligner med den virkelighed der præsenteres i romanen, falder industrialiseringen helt ud af det univers Austen beskriver. Med andre ord er samfundet, som Austen fremstiller det, noget pænere eller mere romantisk, end hvad tilfældet rigtig var. Men ikke desto mindre kan man sige, at de kvindeskikkelser, deres vilkår og livsform, som hun har med i romanen, i høj grad afspejler virkelighedens kvinders.

4.2 Jane Austens hensigt og budskab

Det er svært, at komme med et endegyldigt svar på hvad Jane Austens hensigt har været – hvis hun da har haft noget bestemt i tankerne, da hun skrev romanen. Man kan imidlertid kigge på, hvilke holdninger Austen lader komme til udtryk i henhold til de forskellige temaer, og deraf udlede nogle budskaber og mulige hensigter. Som sagt under gennemgangen af tematikker, fremstilles stolthed og fordom negativt og det kan ikke udelukkes, at Austen har ønsket at bede sine læsere ligge stoltheden og fordommene på hylden. Dog minder hun læseren om, at man trods alt stadig har et omdømme, som man ikke bør lade stå til, selvom man lægger stoltheden og fordommene fra sig. Ved at gøre nar ad Mrs. Bennet og vise alvoren og skammen ved Lydias handlinger, understreger hun, at selvom fordomsfuldhed bør undgås, så kan ikke alle handlinger udføres domsfrit.

---

⁴⁷ Kap. 22, s. 310

⁴⁸ Kap. 33, s. 347

Hvis der skal drages et budskab fra Austens fremstillinger af de forskellige ægteskaber, kan man ikke komme udenom, at de eneste forhold der fremstilles i et positivt lys er Elizabeth og Mr. Darcys og Jane og Mr. Bingleys. Det vidner om et budskab, om at et ægteskab bør baseres på følelser og ikke økonomi, omdømme og samfundsklasser – som ellers var tilfældet i samtiden. Romanens første og mest berømte sætning: *”It is a truth universally acknowledged, that a single man in possession of a good fortune must be in want of a wife”*, vidner også om at Austen finder hele ’ægteskabshandlen’ absurd. Som læseren kommer gennem romanen bliver sætningen mere og mere ironisk, og sammen med Mrs. Bennet desperate jagt efter mænd til sine døtre, kritiserer Austen denne generelle holdning til ægteskabet. Og også samfundsklasserne får en kommentar med på vejen de to positive ægteskaber. De går på tværs af to klasser, hvilket kan tolkes til at skulle vise læseren, at kærlighed er uafhængigt af både penge, familie og status eller klasse.

Hvad angår kvindernes situation, så deler Jane Austen tilsyneladende nogle holdninger med Mary Wollstonecraft. For eksempel lader hun flere af hendes hovedpersoner være kvinder med ben i næsen for at pointerer, at kvinder også er fornuftige. Her er Elizabeth Bennet et eminent eksempel på denne type kvinde. Men hvor Wollstonecraft skriver hendes synspunkter direkte og polemisk, udtrykker Austen sin mening indirekte og diskret.

Kort sagt, gemmer Jane Austen sine personlige holdninger så elegant bag romanens personer, at det er svært at beslutte, hvorvidt ”Pride and Prejudice” blot er en herlig fortælling og et billede på den verden, hun bevægede sig i, eller om den i virkeligheden bør tolkes som værende meget mere samfundskritisk.

4.3 Vurdering af datidens modtagelse og nutidens popularitet

Det er snart 200 år siden at ”Pride and Prejudice” første gang blev udgivet, og alligevel læses den stadig i dag. Men hvordan blev den egentlig modtaget af dens samtid? Hvad sagde læserne og anmelderne dengang? Ifølge hendes nevø, James Edward Austen-Leigh – som i 1870 skriver bogen med titlen ”A Memoir of Jane Austen” – voksede hendes karriere langsomt. Han beskriver, hvordan den brede befolkning ikke satte pris på hendes bøger og anså dem for at være kedelige, fordi de omhandler hverdagsscenarier, mens mere ”kompetente dommere”⁴⁹ vurderede hendes værker noget højere⁵⁰. Som eksempel giver nevøen to anmeldelser fra henholdsvis oktober 1815 og januar 1821 bragt i *Quarterly Review*. Begge er positive i deres bedømmelser, men er forskellige i graden hvormed de roser og specielt deres opfattelser af Jane Austens persongallerier i romanerne.

⁴⁹ Med mere kompetente dommerer mener han statsmænd og poeter.

⁵⁰ Austen-Leigh, J.E. (1989): s. 120-121

Anmeldelsen fra 1815 kritiserer Austen for at fremhæve eller bruge for meget tid på dumheder og enkeltheder og lyder således:

*”The faults of these works arise from the minute detail which the author’s plan comprehends. Characters of folly or simplicity, [...], are ridiculous when first presented, but if too often brought forward, or too long dwelt on, their prosing is apt to become as tiresome in fiction as in real society”*⁵¹

Anmeldelsen fra 1821 vurderer Austens evner på højde med Shakespeares og siger, at det er lige så vigtigt at en forfatter er i stand til at fremstille uintelligente og fejlfulde karaktere såvel som fornuftige og ideelle, fordi de førstnævnte er uundværlige, hvis formålet er at give så troværdigt et billede på virkeligheden og livet. Austens nevø giver udtryk for, at mene at den sidste af anmeldelserne skulle være den, som verdenen mere eller mindre har godkendt. Og selvom det godt kan være sandt er det værd at holde sig for øje, at det ikke er helt sikkert at han udtaler sig og dømmer upartisk, da det trods alt er hans tantes arbejde, han vurderer. Men hvorom alting er, bliver hans vurdering af den gængse holdning endvidere bekræftet af både *Critical Review* og *British Critic*⁵², som Deirdre Le Faye citerer i sin bog om Jane Austen. *Critical Review* roser Elizabeth for hendes *”archness and sweetness of manner”* og mener, at hendes fornuft og opførsel er overlegen i sammenligning med heltinder i andre romaner. *British Critic* stemmer i. Faye skriver også, at skuespilforfatteren R. B. Sheridan skulle have anbefalet den som noget af det dygtigste han nogensinde havde læst⁵³. Flere rosede ord kommer fra den skotske forfatter Walter Scott i 1826, hvor han ifølge Toni Liversage skulle have sagt:

*”[...]Jane Austen har talent for at beskrive dagliglivets begivenheder, følelser og karakterer, som for mig er det vidunderligste, jeg nogensinde har truffet på. Jeg er selv i stand til at slå store brød op, men det udsøgte anstrøg, som gør almindelige og hverdagsagtige ting og karakterer interessante på grund af sandheden i beskrivelsen og følelserne, er mig nægtet [...]”*⁵⁴

Og Liversage kommer med endnu et eksempel fra Virginia Woolf, som i 1928 sammenligner hende med Shakespeare, fordi hun skriver *”[...] uden had, uden bitterhed, uden frygt, uden protest, uden forkyndelse”*⁵⁵.

⁵¹ Austen-Leigh, J.E. (1989): s. 125

⁵² *The Critical Review* og *The British Critic* var aviser i 1800-tallet.

⁵³ Faye, Deirdre Le (2002): s. 200

⁵⁴ Liversage, Toni (2009): s. 52

⁵⁵ Liversage, Toni (2009): s. 53-54

Men her stopper rosen også foreløbig, for Charlotte Brontë skal i 1848 have kaldt romanen et daguerreotypi-agtigt portræt og var mere enig, med anmeldelsen fra 1815, som L. E. Austen-Leigh omtaler, i at den blot er et billede på hverdagen⁵⁶. Lady Davy bryder sig heller ikke om ”Pride and Prejudice”, hvilket hun begrundes således:

*“Want of interest is the fault I can least excuse in works of mere amusement, and however natural the picture of vulgar minds and manners is there given, it is unrelieved by the agreeable contrast of more dignified and refined characters occasionally captivating attention”*⁵⁷

Der har altså været delte meninger om ”Pride and Prejudice” og Jane Austens andre værker. Hvad der er bemærkelsesværdigt er, at vurderingerne og anmeldelserne som regel lægger vægt på karaktererne. Og persongalleriet må derfor også være en af årsagerne til romanens nutidige popularitet. Når en bog fanger læserens interesse, er det som regel fordi læseren kan identificere sig med personerne eller genkende situationen således at bogen bevæger læseren og vækker følelser. Men interessen kan også opstå på baggrund af forundring og nysgerrighed ved at læseren oplever en ukendt verden. Dette gælder også ”Pride and Prejudice”. Verden i dag ser meget anderledes ud end Jane Austens samtid, og vi kan overraskes over den situation de står i. Samtidig kan det ikke benægtes, at langt de fleste har oplevet både at være den fordømmende og den fordømte, ligesom at jagten på kærlighed er lige så aktuel nu som tidligere – om end den foregår anderledes. Identifikationen er altså også til stede. En anden faktor i populariteten er Austens skrivestil. Den muntre tone og brugen af ironi gør romanen rar at læse, og den afviger fra den nutidige senmoderne litteratur. Sidst skal nævnes, at populariteten sikkert heller ikke just er blevet mindre af, at ”Pride and Prejudice” er blevet filmatiseret som både spillefilm og miniserie.

5. Konklusion

England omkring slut 1700-tallet og start 1800-tallet er den verden, Jane Austen blev født i, og det var en verden i forandring, fremdrift og ekspansion på alle områder fra landbrug over handlen og industrien til de sociale forhold. Det indebar nye metoder, nye varer, nye krav og en ny samfundsgruppe. Hvad angår de sociale forhold var der store skel mellem både klasserne og kønnene. Kvinderne måtte se sig holdt udenfor og underordnede i forhold til mændene. Det var ikke velanset, at kvinderne var i arbejde, så det var de kun, hvis det var en nødvendighed, for deres plads var i hjemmet. Med udelukkelsen fra arbejdsmarkedet var de rigtig dårligt stillet rent økonomisk, og

⁵⁶ Liversage, Toni (2009): s. 53

⁵⁷ Faye, Deirdre Le (2002): s. 200-201

hvis ikke de havde udsigt til en stor arv i form af penge eller ejendom, så var de mere eller mindre tvunget til at finde en mand. Chancerne for en sådan arv var relativt små, da den som regel tilfaldt den nærmeste mandlige slægtning. Dette betød, at ægteskabet var en praktisk nødvendighed, og det havde næsten karakter af et forretningsanliggende. Desværre var denne forretning ikke særlig god for kvinderne, for når de blev gift overgik deres ejendele og rettighederne til deres mænd. Således fik kvindens medgift og status også en stor betydning.

I "Pride and Prejudice" møder læseren et stort persongalleri fra overklassen. Kvindeskikkelserne – og de mandlige personer – fremstår i varierende grad menneskelige og repræsenterer persontyper, som kunne have eksisteret. Hovedpersonen, Elizabeth Bennet, er naturligt den karakter, som er bedst konstrueret, idet læseren ved mest om hende, og fordi hun besidder positive egenskaber såvel som fejl og mangler. Dette gælder også i vid udstrækning Mr. Darcy, men herefter må siges, at jo mindre rolle en person spiller i romanen, desto mindre ved vi om personen, og desto "fladere" og mindre virkelige fremstår han eller hun. Derfor bliver de resterende karakterer i højere eller mindre grad karikaturer af datidens forskellige typer. Og netop denne pointe er muligvis det væsentligste argument for, at "Pride and Prejudice" kan siges at afspejle kvindernes vilkår og livsform. Modsat er miljøet det vigtigste modargument, da lavere liggende samfundsklasser ikke indgår i romanen. Det betyder, at "Pride and Prejudice" viser et udsnit af kvindernes vilkår og livsform i datidens England, men at den ikke formår at afspejle hele billedet.

Hvad angår Jane Austens hensigt og romanens budskaber, er det uvist og svært at afgøre, om hun har haft en hensigt. Men udfra budskaberne kan man udpege nogle mulige bagtanker, såsom at minde læseren om at være påpasselig med stolthed og fordomsfuldhed eller at advare mod dårlig opførsel. Romanen kan også ses som en kritik af indstillingen til ægteskabet eller en mere generel kritik af samtidens kvindesyn. Dog er det som sagt uvist, og det kan diskuteres, hvorvidt Austen har villet udtrykke sine holdninger og kritisere, eller om hun blot har villet fortælle en god historie og tegne et billede af hendes verden. Samtidens modtagelse af romanen er endvidere mest positiv, hvilket tyder på, at den dengang ikke blev opfattet som værende kritisk. Nogen fandt den kedelig og for hverdagsagtig, mens andre syntes den var skrevet på en måde der gjorde den interessant. Det der dengang delte meningene om romanen kraftigst har været personerne. Her har nogle udtalt, at det er vigtigt og godt, at karaktererne også har negative 'kvaliteter', mens andre ikke synes det var brugbart. Når det er sagt, bliver "Pride and Prejudice" stadig læst den dag i dag, og jeg har vurderet, at faktorerne hertil dels er nysgerrighed og identifikation, dels skrivestilen med humoren og ironien og sidst men ikke mindst 90'erne og 00'ernes filmatiseringer.

6. Litteraturliste

Bøger:

- Austen, Jane: "The Complete Novels of Jane Austen" (2007), The Wordsworth Library Collection
- Austen-Leigh, L. E.: "A Memoir of Jane Austen" (1989), The Folio Society London
- Blom, Ida: "Kvinder fra urtid til nutid" (1992), Politikens forlag
- Ditlevsen, Peter: "Den første industrielle revolution" (1980), Gyldendal
- Faye, Deirdre Le: "Jane Austen: The World of Her Novels" (2002), Harry N. Abrams
- Jensen, Erik og Birger Kledal: "Den industrielle revolution - England 1780-1850" (1982), Gjellerup
- Liversage, Toni (2009): "Et lille stykke elfenben", Attika
- Nielsen, Jonna Wennerstrøm (2001): "Jane Austen – hendes liv og forfatterskab", Hernov
- Syskind, Casper og Bo Söderberg: "Det 20. århundredes verdenshistorie" (1988), Systime

Links:

Med specifik forfatter:

- Brinjikji, Hiam: "Property Rights of Women in Nineteenth-Century England":
<http://www.umd.umich.edu/cas/hum/eng/classes/434/geweb/PROPERTY.htm>, University of Michigan-Dearborn (dato: 21.12.2011)
- Marks, Tracy: "Social Classes, Money, and Servants in Austen's Society":
<http://www.windweaver.com/austen/background.htm> (2007), Jane Austens World (dato: 21.12.2011)

Uden specifik forfatter:

- Encyclopædia Britannica: "Social upheaval":
<https://skoda.emu.dk/skoda-cgi/britannicaw/EBchecked/topic/195896/history-of-Europe/58403/Revolution-and-the-growth-of-industrial-society-1789-1914> (dato: 21.12.2011)
- The Republic of Pemberley: "Marriage and the Alternative: The Status of Women":
<http://www.pemberley.com/janeinfo/pptopic2.html#protorefem3> (dato: 21.12.2011)